

- **Hocam akademik kariyerinize resmi olarak yakın geçmiş dönemde son verdiniz. Emekli oldunuz. Biz ise lisans eğitimimizin henüz baharındayız. Sıkça bahsedilir ya; özerk, demokratik ve bilimsel bir yapıya sahip değil, diye. Peki Hocam, sizce bu saydığımız özelliklere sahip bir üniversite nasıl bir yerdir? Mümkü mü devlet ideolojisinden arınmış hale gelmesi?**

Arınmanın çeşitli dereceleri var ama, Türkiye’de özellikle şu günlerde üstümüze çökmüş korku atmosferinden uzak olmak mümkün. Çünkü uygulamada örnekleri mevcut: Bilgi, Boğaziçi, Sabancı üniversiteleri en azından. Dikkat ederseniz, bunlar hem kamusal hem özel üniversiteler; ikisinden de var.

İnsanın kendi ezberini bozması çok zor iştir; ben kendimi durmadan yakalıyorum. Kurumların kendi ezberini bozması ise daha zordur. Mesela benim bütün ömrümü verdiğim Mülkiye ve Ankara Üniversitesi. Yargıtay bizim Azınlık Raporu davasından beraat kararımızı bozdu, Boğaziçi’nden ve daha kaç kurumdan yüzlerce imzalı protestolar geldi, kendi fakültemden ve üniversiteden tıss bile gelmedi.

Bu insanların ses çıkarmamalarının iki nedeni var: 1) Ezber. Bu ezber yarın öbürğün mecburen bozulacak. O zaman, eğer vicdanları varsa, geriye bakıp utanacaklar. 2) Korku. Yarın öbürğün korku yavaş yavaş geçecek. O zaman geriye bakıp utanacaklar. Yine, vicdanları varsa tabii.

Bütün bu insanlar şu anda Türkiye’yi kurtardıklarına inanmak zorundalar. Korkunun ve ezberin getirdiği ataletten utanmamak için bu şart çünkü.

- **10. Cumhurbaşkanı Sezer’in görev süresinin dolmasına yakın patlak veren cumhurbaşkanlığı seçimi krizi 22 Temmuz’u doğurdu. Siz de bu seçimlerde İstanbul 2.Bölge Bağımsız Milletvekili adayı oldunuz. Öncelikle sizi aday olmaya iten toplumsal-nesnel koşulları öğrenebilir miyiz? Ardından da 22 Temmuz öncesi ve sonrası ortaya çıkan koşulların bir tahlilini alabilir miyiz?**

İstanbul’daki sivil toplum, sanıyorum hiçbir grubun adamı olmadığım ve geçmişimde leke taşımadığım için beni aday seçti. Bana tebliğ etti, ben de görev bilerek yaptım. Yoksa, politika benim kişiliğimin yanından bile geçmemiştir; bana fazla uzak. Ama görev verdiler, yaptım.

Seçimde AKP ezici bir oyla kazandı. Ama şu andaki duruma bakarsanız bunu görmek mümkün değil. Çünkü 84 yıllık tahakkümün sona ereceğini gören çevreler bütün güçleriyle, üniformalısı ve üniformasızıyla, yeni anayasa fikrine yükleniyorlar. Kolay değil tabii, bunca yıllık mütehakkim pozisyonundan aşağı inmek.

Tabii ki bunu böyle yansıtmıyorlar. AKP’nin çeşitli saçmalıklarından yararlanarak, laiklikten ödün verilmesi olarak yansıtıyorlar. Oysa durum fazlasıyla açık: Vatandaşın tanımını eskisi olduğu gibi etnik-dinsel olarak yapmaya devam etmek istiyorlar. Etnik olarak Türk, dinsel olarak Müslüman. Türkiye’de birçok kişi bunun böyle olduğunun farkında bile değil. Biz Ermeni bir vatandaşa “Türk” diyor muyuz? Biz farkında olalım veya olmayalım, “makbul” vatandaş yani “Beyaz Türk” bir LAHASÜMÜT’tür. Laik, Hanefi, Sünni, Müslüman, Türk. Bu tanım aynen ABD’deki WASP’tır: White, Anglo-Saxon, Protestant. Bu tanım 1930 modeli Kemalizmi bugün uygulamak isteyenlerin tanımıyla laik olmayanları, Şafilere (Kürtleri), Alevileri, gayrimüslimleri ve Kürtleri toplum dışına süren tanımdır. Tekrar ediyorum: Çok kimse bunun farkında bile değil.

- **Kimi çevreler AKP'nin %47 ile tekrar iktidara gelmesini, "e-muhtıra"ya karşı kazanılmış bir demokrasi zaferi olarak nitelediler. Siz nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Dikkat ederseniz, bu ülkede askerlerin temsil ettiği (ama üniformasızların ve özellikle de üniversitenin ve yargının desteklediği) zihniyet ne zaman sesini yükseltse, halk hemen bunların karşısındakilere oy verir. 1960 darbesinden sonra 65'te Demirel geldi. 1971 darbesinden sonra 74'te Ecevit geldi. 1980 darbesinden sonra 83'te Özal geldi. 27 Şubat 1997 muhtırasından sonra 2002'de AKP geldi. Son muhtıradan sonra da yüzde 47 aldı.

Bu ne demek? "Yukarıdan Devrim" bir defa yapılır, ondan sonra artık işler iç dinamiğe kalmıştır, demek. Yukarıdan Devrim (bu kavram için bkz. benim editörlüğünü yaptığım Türk Dış Politikası kitabı, 1. cilt, s.23) bir defa 1923'te yapıldı. Artık zırt pırt yapılamaz. Yapılırsa iki şey olur: 1) Birinciden sonrakiler gerici olur ve tahakkümü gericileştirerek devam ettirmeyi amaçlar (en iyi örneği 12 Eylül 1980'de Türk-İslam Sentezi'nin devlet ideolojisi yapılmasıdır); 2) Halk fena tepki gösterir ve ilk Yukarıdan Devrim hırpalanır. Şimdi artık işler, iç dinamiğe kalmıştır. Düşe kalka, bu iç dinamik evrilecektir. Onu beklemek zorundasın. Bu arada, bir de dış dinamik var, yani AB, onun iç dinamiği hızlandırmasını da kolaylaştıracaksın. Olay budur.

- **Hocam gelgelelim "sivil" anayasa tartışmalarına... AKP seçim zaferini ilan etmesinin ertesinde Prof. Z.Üskül, "sivil ve renksiz bir anayasa" üzerinde çalıştıklarını ifade etti. Sivil daha da önemlisi renksiz bir anayasa mümkün mü?**

İnsan hakları da bir ideoloji sonucudur. Sivil demek, askerlerin yapmadığı demektir ki, çok önemli. Şimdiye kadarkileri hep askerler yaptı. Renksiz demek, bütün düşünce sahiplerine eşit mesafede durması demektir ki, bu da çok önemli. "İdeolojisi olmayan" demek, 2007 yılındaki Türkiye'ye 1930'ların gömleğini giydirmek isteyenlere geçit yok, demektir.

- **Taslak metin elimize geçti ve ilgilenenler az çok fikir sahibi oldu. Hocam ileride "Modern Türkiye Tarihi" diye bir kitap yazılsa bu anayasanın kitaptaki yeri ne olurdu?**

Daha ortada olmayan anayasanın tarihteki yeri hakkında soru olmaz. Ama şunu söyleyeyim, tahakkümün sona erme olasılığı karşısında sergilenen telaşın ve baskının korkunçluğunu kitaplar uzun uzun yazacaklardır.

- **Hocam "sivil" anayasamızla ilgili son bir soru daha: Hazırlanan yeni anayasa resmi ideolojinin liberal çözümünü mü ifade etmektedir?**

Tabii. Türkiye'nin nihayet "oda sıcaklığı"na gelmesini ifade ediyor.

- **Hocam şimdi ezber bozup tutarlı olalım: Başörtüsü sorunu... Sorunun sağlıklı ve samimi bir şekilde çözümü için bu sorun nasıl ele alınmalıdır? Yani başörtüsü bir insan hak ve özgürlükleri sorunu mudur ya da bir rejim sorunu mudur?**

Tabii ki bir insan hakları sorunudur. Üniversiteye gelmiş koskoca öğrencinin başına kışına karışılır mı? Çözümünü de ben çok anlattım: Şu gün için hizmet veren

(üniversite hocası) takamaz, hizmet alan (üniversite öğrencisi) takabilir. Keşke bu bir konu olmaktan çıksa da, üniversite hocası da takabilse; ideali odur. O gün geldiği zaman bu gazete haberi falan da olmaz. İnsanlar kim orasını açıyor, kim başını kapıyor, farkına bile varmaz. Fransa'da varıyor mu?

- **Hocam laik cenah kapalı yurttaşları başörtülü-türbanlı(sıkmabaşlı)-çarşafli olarak kategorize ediyor. Buradaki sebep kendini temellendirme kaygısı mı? - Bunu yaparken haklılık payları var mı?**

Haklılık payı şöyle var: Bu dincilerin demokrasiden anladığı, kendi özgürlükleri. Mini etek giyme özgürlüğü diye bir şey yok kafalarında. Bu yüzden de destek göremiyorlar. Eğer özgürlüğünün kısıtlandığını iddia ediyorsan, başkalarının özgürlüklerini savunacaksın; tek yolu budur. Onun içindir ki bizim seçim kampanyasındaki ana sloganlarımızdan biri şuydu: "Herkes bir başka ezilen-dışlanana savunacak: Kürt Ermeni'yi, işçi eşcinseli, Çingeneler kadını, vs.".

Bunun dışında, sıkmabaşlı istemeyenler onu laiklikle hiç ilgisi olmayan sebeplerle reddediyorlar: tahakkümlerinin sona ereceği korkusu, aşağı sınıftan biriyle uçakta yan yana oturma korkusu yani tiksintisi, vs. Bunun farkında bile değil çoğu.

- **Hocam ezber bozmaya devam... Peki bu sorunun diğer şikayetçisi olan "siyasal islamcılar" davalarında ne kadar samimiler? Memleketin diğer hak ve özgürlük sorunlarına benzer duyarlılığı gösterebiliyorlar mı?**

Hemen yukarıda söyledim: Bunlar sadece kendilerine Müslüman. Ama, haksızlık yapmamak için hemen ilave edeyim: Türkiye'de herkes böyle. Bazı feministler kendilerinin ezilmiş-dışlanmış olarak eşcinsellerle aynı paragrafta geçmesini istemiyorlar, oysa bu ülkede eşcinseller ve hele de transseksüeller kadınlardan bin kere daha fazla eziliyorlar. Hepimiz böyleyiz. Rabbena, hep bana. Ama böyle olduğun sürece hiç kimse senin ezilmene aldırılmaz. Ezilir durursun, sızlanır durursun.

- **Hocam son olarak milletvekili seçilemeseniz de etkin ve yoğun çalışan gönüllülerden oluşan bir örgütlenme ağı kuruldu etrafınızda. Seçimlerden sonra bu "ağ" ezber bozmaya devam dedi ve örgütlenme çalışmalarına devam ediyor sanıyoruz. Birara M.Ufuk Uras ile adınız gündeme geldi yeni bir oluşumla birlikte. Bu meselenin aslı astarı nedir Hocam öğrenebilir miyiz? Ufukta partileşme gözüküyor mu? Bundan sonraki rotanız nedir?**

Ben parti falan kurmam, partili falan olamam. Parti disiplini diye bir şey şarttır, ama benim tabiatıma terstir. Ben bir hocayım, dışarıdan desteklerim. Örgütlenme ağına gelince, daha oradan epey uzağız maalesef.